

Ruimte voor Zorg

13 juni 2013, Toermalien, Genk

WELKOM

Vlaamse Vereniging voor Ruimte en Planning vzww

VVP

Genk, 13 juni 2013

VRP – Ruimte voor Zorg

zorg/wonen
tussen inclusie en exclusie

- ir. Marc Martens, architect ruimtelijk planner
- . bureau voor architectuur & planning, bv bvba
- . VUB, architectonische ingenieurswetenschappen

wonen en zorg : een belangrijk maatschappelijk thema, vandaag en in de nabije toekomst.

we moeten er dringend iets aan doen, zegt men.

we maken een nieuw beleidsplan en schrijven wellicht een nieuw decreet, we stellen gewestelijke en provinciale verordeningen vast, we richten een nieuw instituut op (agentschap, bureau...) dat de nodige regels zal schrijven en ze nauwgezet zal aanstippen...

maar is dat wel de goede weg?

brenghen we zo niet voort wat we willen voorkomen?

van exclusie naar inclusie naar exclusie....

we beginnen met de exclusie bij uitstek : een muur...
we vertellen een parabel : 'voorbij de muur' ("kort verhaal gesitueerd in het dagelijkse leven dat dient om een moreel of filosofisch idee te illustreren". wikipedia)

parabel 'voorbij de muur'

1. de 24 bewoners

1. DE 24 BEWONERS

ze horen niet goed, ze zijn niet altijd makkelijk in de omgang, ze doen soms raar...
het lijken wel gemiddelde Vlamingen

parabel 'voorbij de muur'

2. hun woonst

2. HUN WOONST

ze wonen in een somber ommuurd klooster, afgezonderd van de buitenwereld, naast een immense leegstaande kerk...

2. HUN WOONST

het is een versleten, aftands en vervallen gebouw...

2. HUN WOONST
tochtig, onaangepast, kil... zeker geen thuis...

2. HUN WOONST
het tehuis is ook op de rand van het failliet...

parabel 'voorbij de muur'

3. een nieuwe directeur

3. EEN NIEUWE DIRECTEUR
hij wil de poort openzetten...
maar oei : zullen onze gasten niet weglopen ?

3. EEN NIEUWE DIRECTEUR
hij wil zelfs de muur slopen !
de burgemeester wordt uitgenodigd om de eerste steen... uit te breken

Voorbij de muur...
Welkom!!!
Voor een drankje...
maar op een... babbel!

3. EEN NIEUWE DIRECTEUR
hij nodigt de burens uit op een tuinfeest
(het zal een jaarlijkse traditie worden)

3. EEN NIEUWE DIRECTEUR
een prettige ontmoeting
van bewoners, begeleiders, familie, buren, omliggende schoolgemeenschappen....

3. EEN NIEUWE DIRECTEUR

de buurtbewoners bezoeken verbaasd het tehuis en zien dat er iets moet gebeuren...
iemand brengt een cheque...

parabel 'voorbij de muur'

4. wat met dat patrimonium ?

4. WAT MET DAT PATRIMONIUM ?

de 'instelling' heeft een 'erkenning' om te verbouwen.
maar is dat financieel wel verstandig ?

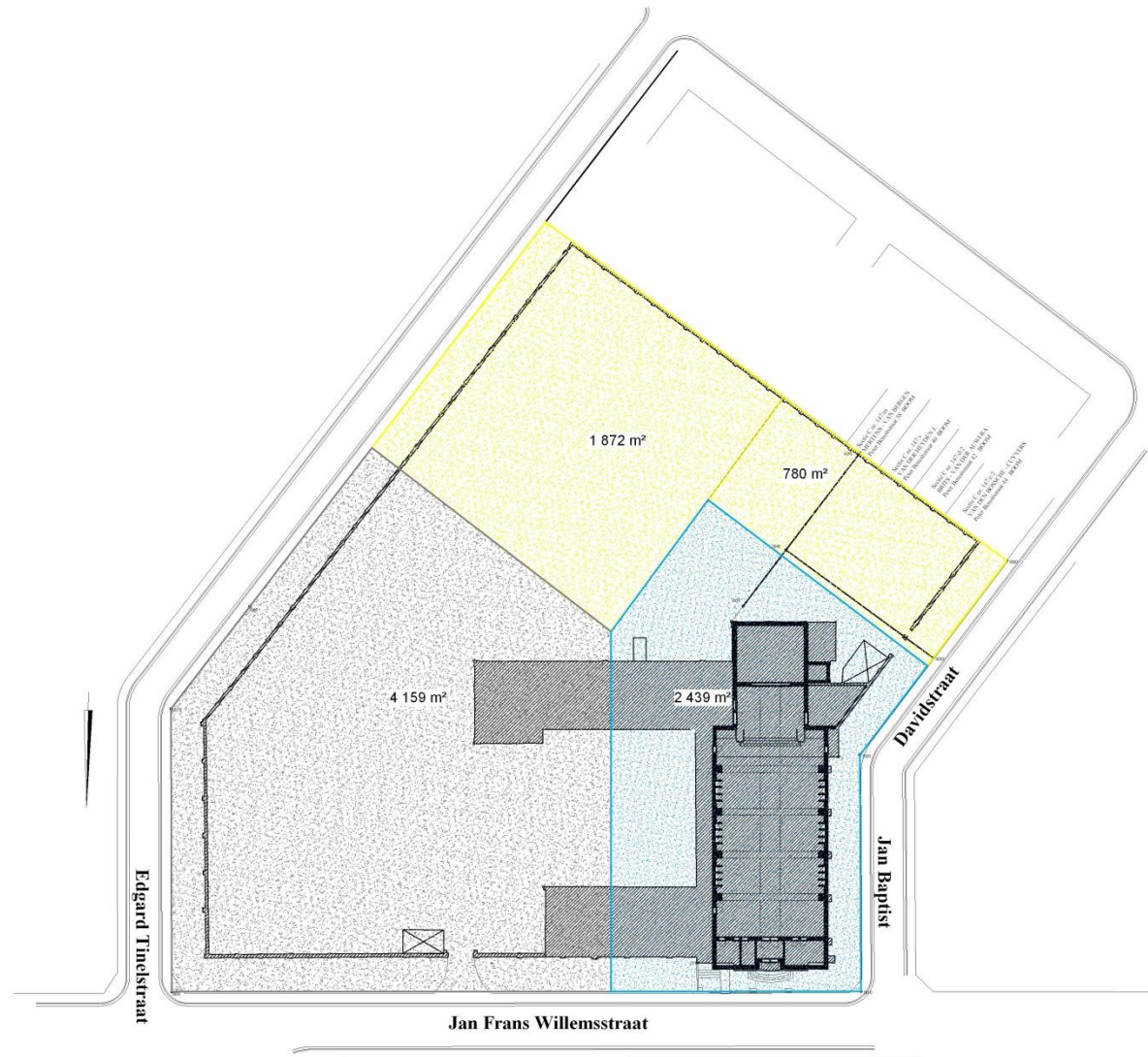

4. WAT MET DAT PATRIMONIUM ?

en wat met die kerk, 2 keer zo groot als de 'functionele oppervlakte' volgens VIPA ?
veel om over te piekeren, veel telwerk...

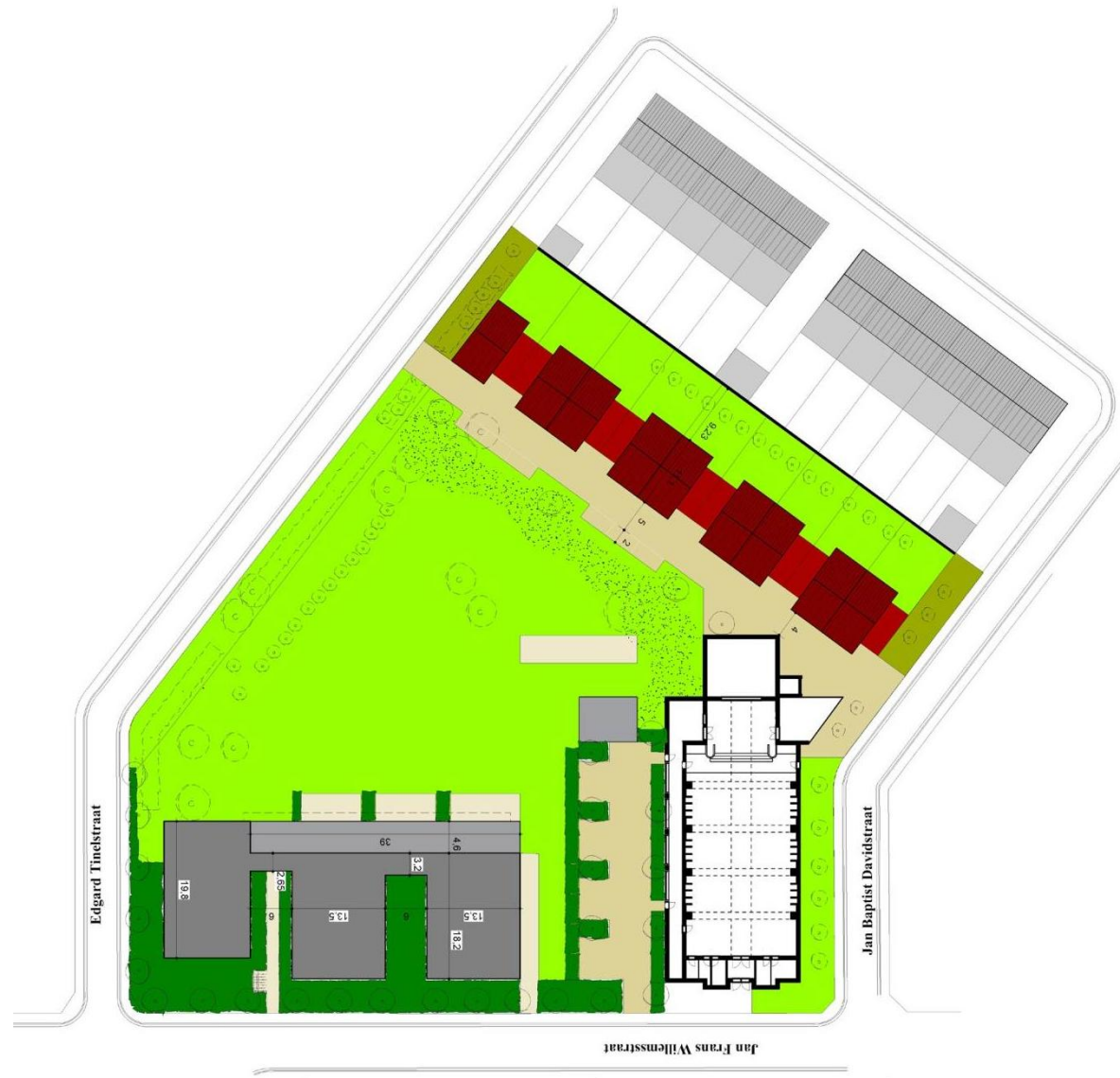

4. WAT MET DAT PATRIMONIUM ?
maar het doorslaggevende argument :
wat met de bewoners tijdens de verbouwing ?

4. WAT MET DAT PATRIMONIUM ?

er rijpt een plan : de muur slopen zeer zeker, een nieuwbouw optrekken op de hoek van het terrein, en dan pas – na de verhuizing – de aftandse kloostervleugel slopen...

4. WAT MET DAT PATRIMONIUM ?

de kerk kan verzelfstandigd worden

en in een verre toekomst kunnen er nog huizen bijkomen op het terrein...

parabel 'voorbij de muur'

5. het nieuwe huis

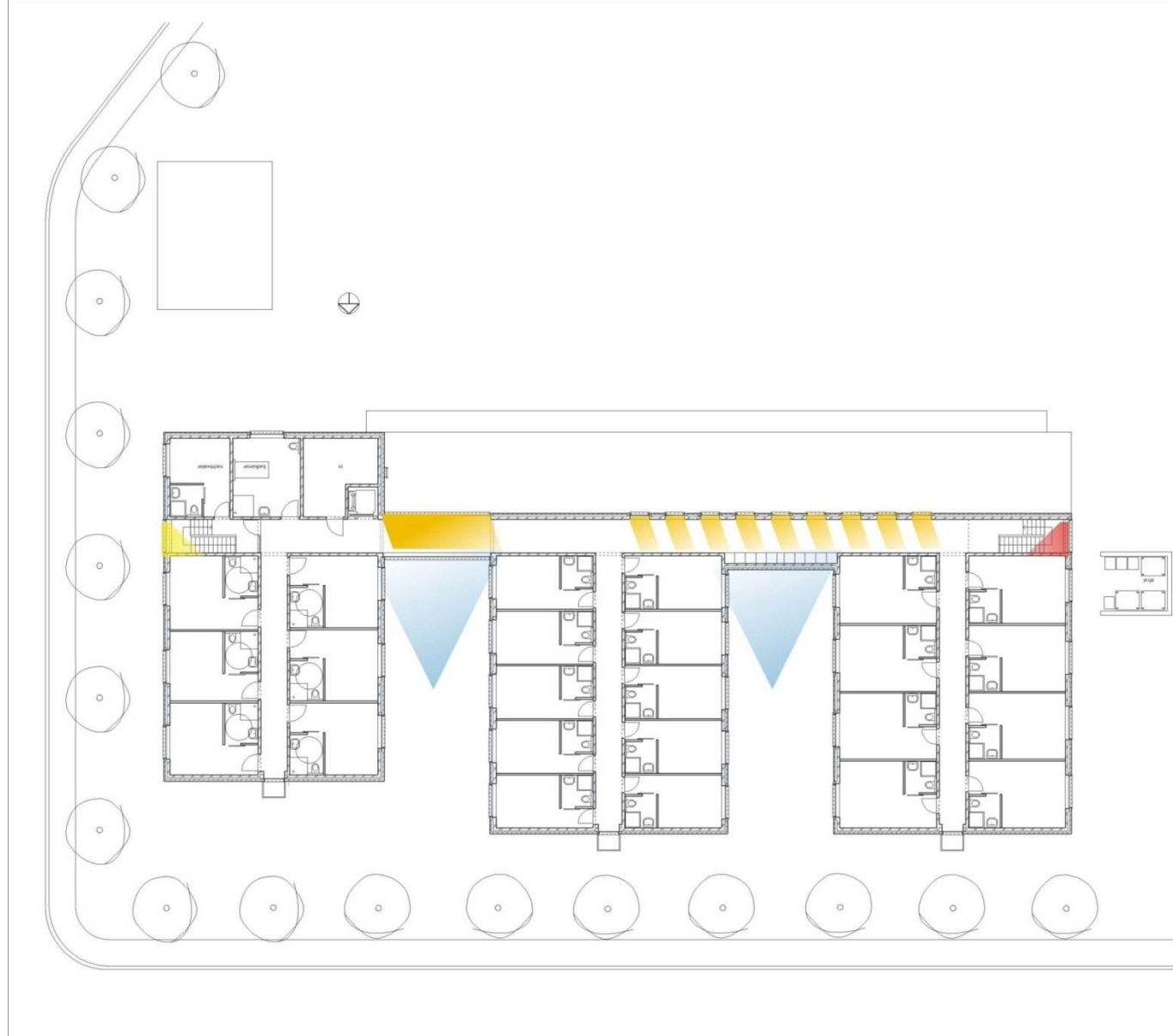
5. HET NIEUWE HUIS

je kunt die bewoners niet dwingen om in groep te leven.
eerder een huis met veel kamers dan leefgroepen...

5. HET NIEUWE HUIS

een oost-west gang (hoe durven we?) organiseert het leven van de bewoners in tijd en ruimte.

5. HET NIEUWE HUIS

op de verdieping zijn de slaapkamers geclusterd volgens grootte.
lichtinval en uitzicht geven oriëntatie.

5. HET NIEUWE HUIS

op de begane grond : vier livings, een achttal ateliers. personeelsruimtes discreet afgezonderd...

5. HET NIEUWE HUIS

ateliers aan de straatkant, met zicht op de school aan de overkant.

5. HET NIEUWE HUIS
livings in directe relatie met de private tuin.

5. HET NIEUWE HUIS
terrassen op het zuiden.
en alles extreem sober! het geld groeit niet op onze rug.

5. HET NIEUWE HUIS

met beplanting en een wadi om af te bakenen (er loopt er wel eentje een keer weg).

5. HET NIEUWE HUIS

voorbij de wadi een semi-private tuin waar de bewoners en de buren elkaar kunnen ontmoeten.

parabel 'voorbij de muur'

6. de verhuizing

6. HET NIEUWE HUIS

een hectische dag, met de hulp van begeleiders, familie, burens, vrijwilligers...

6. HET NIEUWE HUIS

emotioneel en verwarrend ook voor de bewoners die hun vertrouwde plek moeten verlaten...

6. HET NIEUWE HUIS

maar ze komen snel thuis in hun nieuw verblijf dat ze stap voor stap hebben zien bouwen.

6. HET NIEUWE HUIS
en waar ze onmiddellijk hun weg in vinden.

6. HET NIEUWE HUIS

na een paar dagen kan de wakende nachtwacht gaan slapen!

parabel 'voorbij de muur'

7. het leven van alledag

7. HET LEVEN VAN ALLEDAG
leren werken met een computer.

7. HET LEVEN VAN ALLEDAG
het huishouden doen.

7. HET LEVEN VAN ALLEDAG

met de fiets op toer, boodschappen doen met de bureen...

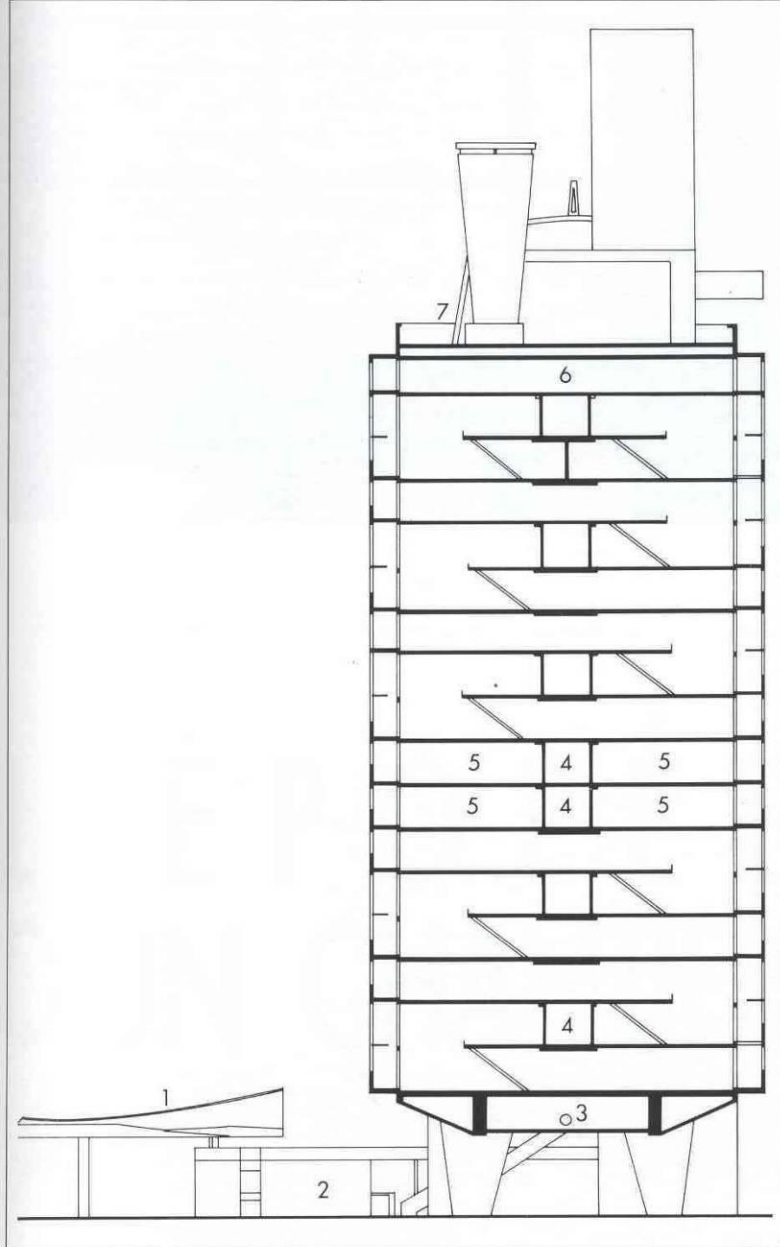

7. HET LEVEN VAN ALLEDAG

de kinderen van de school aan de overkant komen meehelpen eten klaarmaken.

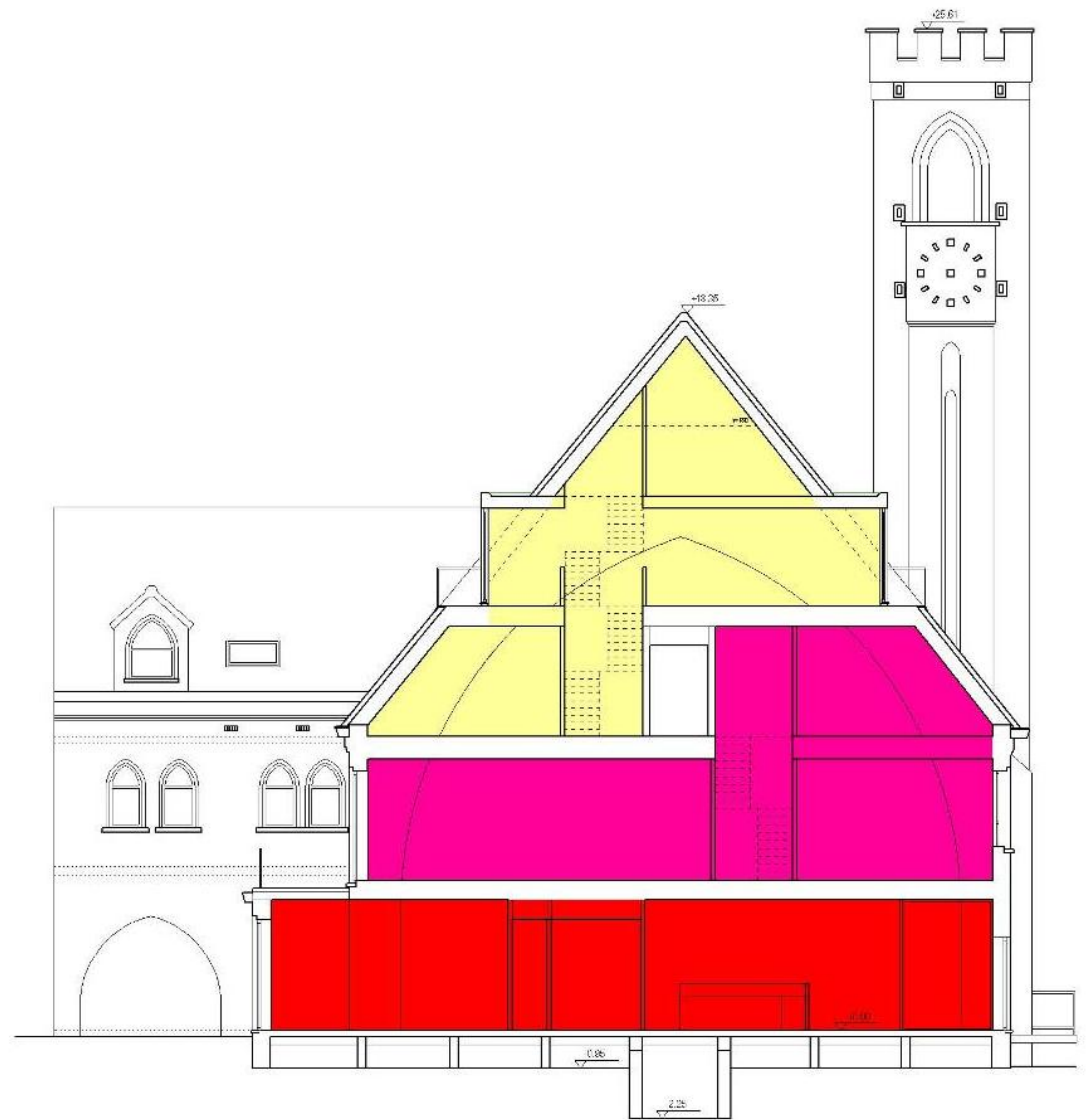
parabel 'voorbij de muur'

8. en de kerk ?

8. EN DE KERK ?

we hadden een idee : de “unité d’habitation” van le Corbusier als inspiratiebron...

8. EN DE KERK ?

19 woningen in 7 verschillende types : gelijkvloerse appartementen, maisonnettes, 2 huizen, studio's...

8. EN DE KERK ?

ondanks de drastische omvorming wordt het kenmerkend silhouet in de wijk behouden.

8. EN DE KERK ?

een projectontwikkelaar koopt de kerk (het geld is welkom).
de verbouwing is bijna af.

parabel 'voorbij de muur'

9. diensten inclusieve ondersteuning

9. EN DE KERK ?

aan de overkant van de straat wordt een huis verbouwd tot 4 studio's : dichtbij en toch zelfstandig...

9. EN DE KERK ?
maar fragiel. wie zal het aankunnen?

parabel 'voorbij de muur'

10. nog een zotteke (naar Jan Hoet)

10. NOG EEN ZOTTEKE

samen met de bewoners maakt kunstenaar Bren Heimans een kunstwerk tussen de private en de collectieve tuin.

10. NOG EEN ZOTTEKE

kaartlokaal, atelier, uitkijkpost? water dat klank in beweging omzet...

een grot van Lourdes volgens Bren, het huis van de Flintstones volgens de buurtbewoners.

10. NOG EEN ZOTTEKE

aanleg en onderhoud gebeuren met de nabijgelegen tuinbouwschool.

het liep natuurlijk niet van een leien dakje.

de gemeente wilde eerst niet mee, hilarische perikelen bij de stedenbouwkundige aanvragen, argwaan bij diverse administraties, geldzorgen, het weerbarstige bouwen...

noch regels, noch decreten maakten het verschil.

wel de inzet en de wil tot samenwerken van geëngageerde mensen.

en een genuanceerde kijk op inclusie :

‘Laat ons inclusie niet uithollen tot een slogan, maar gaan voor een praxis die gekleurd is door menswaardigheid, diversiteit en kwaliteit van leven.’ Jos Marien (Meriander)

van exclusie naar inclusie naar exclusie....

we gaan verder met inclusie bij uitstek : het gehucht...
en we vertellen een waar verhaal

EEN WAAR VERHAAL
een kerk, een Spar, een bakker, wat cafés...

EEN WAAR VERHAAL

een ontmoetingsruimte, een kinderdagverblijf en zelfs een basisschool(tje).

EEN WAAR VERHAAL
naast het schooltje, het vroegere huis van de nonnetjes...

EEN WAAR VERHAAL

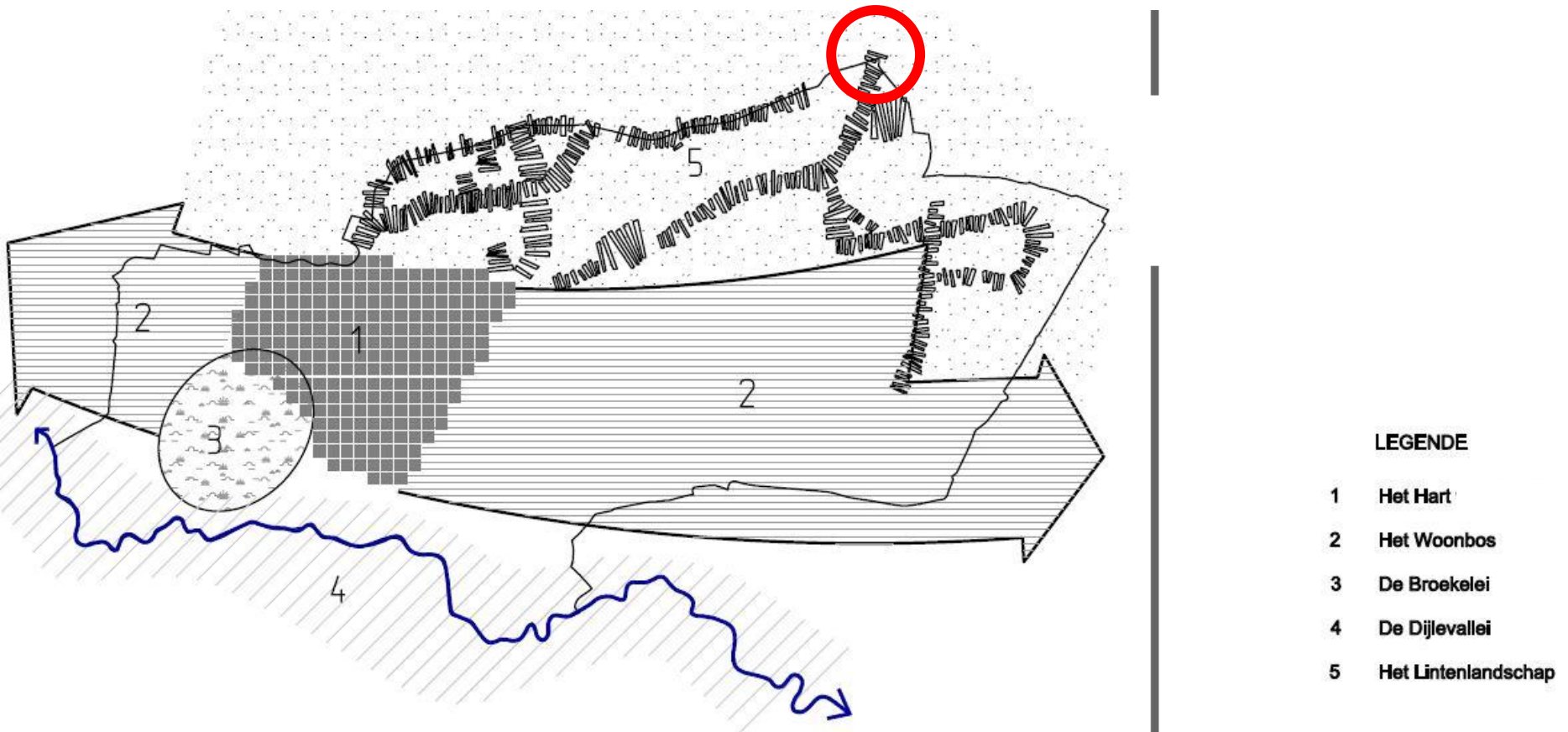
nu wonen er mensen op de dool, met begeleiding vanuit een instelling 2 km verderop.

ideaal voor een DIO...

EEN WAAR VERHAAL
maar oei, het huis ligt net in een andere gemeente...

En dus niet meer in de kern van een gehucht, maar in een 'lintenlandschap'...

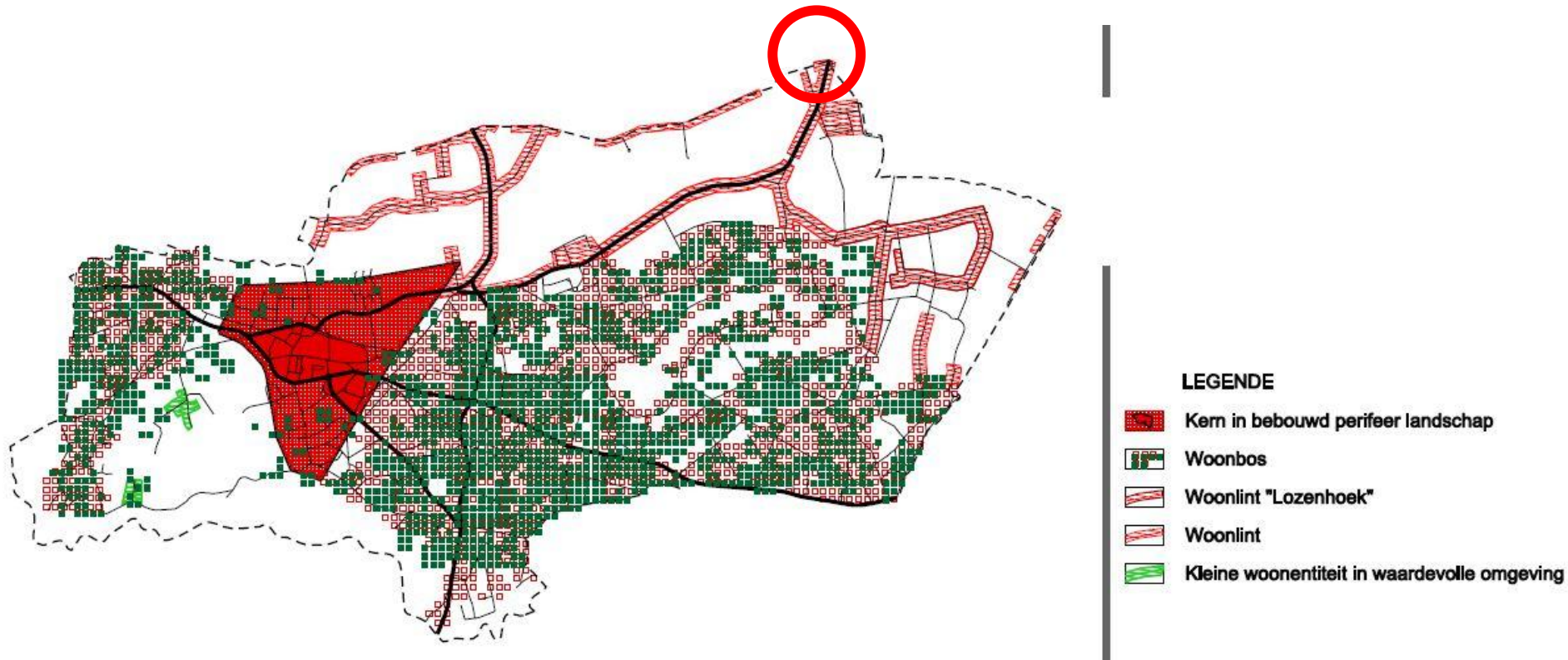

EEN WAAR VERHAAL

en dus niet meer in de kern van een gehucht, maar in een 'lintenlandschap'...

'Het college deelt u mee dat de ontwikkeling niet wordt gewenst waarbij in het voormalige klooster 7 kleine woonentiteiten worden gemaakt, samen met een gemeenschappelijke ruimte voor groepsmomenten en begeleiding, met een aparte domiciliëring voor elk van de kleine woonentiteiten...'

EEN WAAR VERHAAL

om een huurtoelage te krijgen in een DIO moeten de bewoners daar een adres hebben.
dus is er vergunningsplicht. volgens de gemeente is dat een ongewenste verdichting van het woonlint...

Moeten we nu boos of triest zijn?

Dit ware verhaal is exemplarisch en agendeert prangende kwesties :

- > een verouderde visie op wonen in het ruimtelijk beleid en in de wetgeving ruimtelijke ordening (VCRO)
- > de blinde ruimtelijke vlek in de vernieuwingsgolf van de gehandicaptenzorg
- > de nefaste gevolgen van grenzen : gemeentegrenzen, schotten tussen sectoren, niet geïntegreerde beleidsdomeinen...
- > en vooral ook : verdoken exclusie

Programma

10.00u	Vermaatschappelijking van de zorg	Jo Vandeurzen (Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin)
10.30u	Nieuwe ruimtelijke concepten voor zorg	Stijn De Vleeschouwer (Team Vlaams Bouwmeester)
11.00u	Uitdagingen en aanpak in een grootstad	Johan De Muynck (Zorgbedrijf Antwerpen)
11.25u	Wat doet de provincie? Hoe ondersteunen ze de gemeenten en de sector?	Silvie Vanhoutteghem (provincie West-Vlaanderen)
11.50u	De overheid en klassieke zorginstellingen kunnen het niet alleen	Willy Verbeek (Inclusie Invest)
12.15u	Debat 'Ruimte voor zorg'	Moderator Tom Lagast (Spacelab) Chantal Van Audenhove (KULeuven), Christophe Coussaert (VIPA), Marc Martens (ba-p)
13.00u	Middagpauze	
14.00u	Genk: holistische aanpak van zorg	Wim Dries (Burgemeester stad Genk), Ganaël Vanlokeren (stad Genk) en Els Kuypers (OSAR architecten)
15.00u	Vernieuwende zorg in Brussel	Herwig Teugels (Kenniscentrum Woonzorg Brussel)
15.30u	Vernieuwende zorg in Nederland	Arend Roos (Innovatieve Zorg Zeeland)
16.00u	Receptie	

Ruimte voor Zorg

13 juni 2013, Toermalien, Genk

Debat

Vlaamse Vereniging voor Ruimte en Planning vzwp

Vzwp

Ruimte voor Zorg

13 juni 2013, Toermalien, Genk

Pauze

Vlaamse Vereniging voor Ruimte en Planning vzwp

Vzwp

